

Methode Horizon begeleiding

Februari 2024

Inhoud

1. Uitgangspunten	2
2. Doelgroep en aanbod	3
3. Methodisch handelen	4
4. Werkwijze	6
5. Literatuurlijst	8

1 Uitgangspunten

Binnen Horizon begeleiding werken wij vanuit onze kernwaarden, missie en visie (1.1). Deze liggen ten grondslag aan de Methode Horizon begeleiding. De basishouding geeft vorm aan deze kernwaarden, missie en visie en beschrijft de basis voor het methodisch handelen (1.2).

1.1 Kernwaarden, missie en visie.

Kernwaarden

In onze zorgverlening hanteren wij de volgende kernwaarden, deze waarden staan bij al onze activiteiten centraal:

- Voor iedereen een plek
- Oprechte betrokkenheid
- Wij zien altijd een oplossing

Missie en visie

Wij bieden perspectief aan kinderen, jongeren en (jong)volwassenen en hun systeem¹ die zijn uitgevallen in het onderwijs of waarbij sprake is van dreigend schooluitval. Hierdoor worden zij in hun welzijn en ontwikkeling belemmerd op meerdere levensgebieden. Er is bij vrijwel alle cliënten ook sprake van een classificatie vanuit de DSM-V waarvan de kenmerken samenhangen met (dreigend) schooluitval. Te denken valt aan Autisme Spectrum Stoornis, Angst, of ADHD. Vanuit oprechte betrokkenheid creëren wij ontwikkelingsmogelijkheden op een manier die bij hen past. Met als doel dat zij voldoende eigen regie krijgen, een hogere kwaliteit van leven ervaren en op maat kunnen participeren in de maatschappij. Wij doen dit door middel van begeleiding, educatie en analyse.

Vertrekpunt van alle activiteit binnen Horizon begeleiding is de vraag van de cliënt. Om zorg op maat te kunnen bieden, is het essentieel om aan te sluiten bij de zorgvraag en het ontwikkelniveau van de cliënt. Hierin is onze visie: iedereen is uniek. Wij werken vanuit het brede kader van ons methodisch model met beschreven werkzame factoren. Hierdoor kunnen onze deskundige begeleiders optimaal aansluiten bij de cliënt (en het systeem) voor wat betreft hulpvraag en persoonlijkheid. Wij zoeken samen met hen naar manieren om (dreigend) schooluitval te voorkomen of te herstellen. Wij zien altijd een oplossing om weer in ontwikkeling te komen; door het doorbreken van vaste patronen en/of door de omgeving aan te passen aan de cliënt leggen we de focus op perspectief voor participatie: voor iedereen is er een plek in de maatschappij.

Visie op onderwijs en uitval

Horizon begeleiding is van mening dat (dreigend) schooluitval van een kind in breed perspectief bekeken en opgepakt moet worden. Horizon begeleiding gaat ervanuit dat er bij alle kinderen aanknopingspunten zijn om de ontwikkeling weer op te pakken. Uitval van een kind binnen het onderwijs wordt dan ook niet gezien als een defect in of van het kind, maar als een 'mismatch' tussen de specifieke talenten, vaardigheden en beperkingen van het kind en de omgeving waarbinnen deze moet leren. Wij gaan dan ook uit van een pedagogische visie op leren en ontwikkelen: een kind ontwikkelt zich binnen de context om hem heen. Factoren in het kind zelf, in samenhang met het handelen van (beroeps)opvoeders zorgen voor bepaalde uitkomsten.

Wij zien het als onze uitdaging om een analyse te maken van de individuele problematiek van het kind, de factoren in zijn of haar gezin en de brede omgeving, zoals school of een andere leer/ontwikkelplek. Onderwijs, leren en ontwikkelen willen wij zoveel als mogelijk op een locatie buitenshuis en in een groep vormgeven. Individueel waar nodig, maar in de groep waar het kan. Daarnaast zijn wij van mening dat een kind het meest gebaat is deel te nemen aan zo regulier

¹ Hierna omschreven als cliënten.

mogelijk onderwijs. Dit betekent dat de inzet eerst gericht zal zijn op het ondersteunen van de school waar de cliënt is ingeschreven, om eventuele uitval te voorkomen.

1.2 Basishouding

We werken vanuit een positieve relatie tussen begeleider en cliënt, waarbij de cliënt vanuit gelijkwaardigheid wordt benaderd. Dit betekent dat wij bij voorkeur praten mét de cliënt, niet over. Hierbij is transparant werken van groot belang. Wij werken in openheid samen met de cliënt en zijn of haar systeem. Cliënten zien in onze houding terug dat wij werken vanuit oprechte betrokkenheid en nieuwsgierigheid. Wij accepteren de cliënt zoals hij of zij is, hebben respect voor ieders eigenheid. De basishouding die hierbij past is: 'als ik jou niet begrijp, heb ik het nog niet goed genoeg begrepen'. Zodoende oordelen wij niet, maar gaan wij op zoek naar de functie en oorzaak van gedragingen, zodat wij de cliënt beter gaan begrijpen. Wij werken vanuit een oplossingsgerichte houding: wij kijken naar de vaardigheden die een cliënt al bezit om een probleem op te lossen en sluiten aan bij de eigen wensen, doelen en verwachtingen van de cliënt. Wij maken de cliënt zoveel als mogelijk verantwoordelijk voor zijn of haar ontwikkeltraject. Wij zijn in staat om ons werk goed te doen, omdat we vooropgestelde kaders los kunnen laten. Zo kunnen wij bijvoorbeeld vooropgestelde doelen loslaten en bijsturen of wensen en verwachtingen van de omgeving parkeren om open in gesprek te gaan met onze cliënt. Tevens werken wij 'ontschottend': wij richten ons op meerdere levensgebieden en hebben contacten met betrokken partners en disciplines. Zo werken we toe naar een integraal domein overstijgend hulpaanbod. Het belangrijkste doel is het vergroten van de kwaliteit van leven van onze cliënten en dit komt terug in de basishouding.

2. Doelgroep en aanbod

2.2 Aanbod

Traject Educatieve Ontwikkeling (TEO) en Specialistische Ambulante Begeleiding

Horizon Begeleiding biedt twee trajecten die gezamenlijk of los van elkaar ingezet kunnen worden.

Traject Educatieve Ontwikkeling

Het Traject Educatieve Ontwikkeling vindt plaats op locatie voor kinderen en jongeren van 7- 18 jaar. Het doel van het Traject Educatieve Ontwikkeling is het bieden van een allesomvattend programma waarbij, afhankelijk van de zorgbehoefte van de cliënt, educatie en begeleiding binnen één traject aangeboden kunnen worden. Het hoofddoel is om de cliënt zo snel mogelijk weer op een (verantwoorde) manier te laten deelnemen aan het onderwijs. Dit wordt bereikt door in eerste instantie inzicht te verkrijgen in de factoren die bijdragen aan schoolverzuim. Daarna kunnen passende behandeling, begeleiding en/of educatie ingezet worden om deze factoren aan te pakken en zo de cliënt weer deel te laten nemen aan het onderwijs. De inzet van Horizon Begeleiding zal gericht zijn op de zorgvraag van de jeugdige. Horizon Begeleiding is echter geen onderwijssysteem. Educatie is een middel, maar geen doel.

Specialistische ambulante Begeleiding

Naast het Traject Educatieve Ontwikkeling biedt Horizon Begeleiding Specialistische ambulante begeleiding aan de cliënt of zijn systeem. Specialistische Ambulante Ondersteuning kan voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen van 7 tot 27 jaar ingezet worden. De Specialistische ambulante begeleiding kan samengaan met Traject Educatieve Ontwikkeling, maar ook los worden ingezet op school of in de thuissituatie. Het doel van de specialistische ambulante begeleiding is eveneens om de cliënt zo snel mogelijk weer op een (verantwoorde) manier te laten deelnemen aan

onderwijs of dreigend schooluitval te voorkomen. Dit wordt bereikt door allereerst inzicht te krijgen in de factoren die bijdragen aan het dreigende schooluitval of schoolverzuim. De begeleiding wordt ingezet om deze factoren aan te pakken zodat de cliënt weer (volledig) deel kan nemen aan het onderwijs. In de begeleiding wordt het systeem rondom de cliënt actief betrokken.

3. Methodisch handelen

De werkwijze van Horizon begeleiding is gebaseerd op vier hoofdelementen:

- Vraaggerichte basishouding van de professional (3.1)
- Methodisch handelen op basis van vier theoretische benaderingen (3.2)
- Domein overstijgend (3.3)
- In nauwe samenwerking (3.4)

3.1 Vraaggerichte basishouding

Horizon begeleiding sluit aan bij de behoeften van de cliënt en zijn gezin, is toekomstgericht en gaat uit van de krachten. De bejegening is positief, transparant en respectvol. De vraaggerichte basishouding kent vier aspecten:

1. De begeleider neemt de wensen en behoeften van de cliënt als uitgangspunt en beschouwt de hulpvraag van de cliënt (ouder(s) en cliënt) als leidend.
2. De begeleider en cliënt bepalen samen de doelen en beslissen samen over de in te zetten hulp. Hierbij geldt het belang van participatie.
3. De relatie tussen de begeleider en cliënt is gebaseerd op gelijkwaardigheid en kenmerkt zich door dialoog en samenwerking.
4. De begeleider richt zich op de leefomgeving van de cliënt (met name school, gezin) en beschouwt de cliënt en ouder(s) als het cliëntsysteem. De begeleider besteedt daarbij vooral aandacht aan het verkennen en onderzoeken van krachten en kwaliteiten in en om het gezin.

3.2 Methodisch handelen en theoretische benaderingen

Horizon begeleiding handelt methodisch waarbij er sprake is van een integratie van middelen en technieken uit vier theoretische en methodische benaderingen.

- Oplossingsgericht werken
- Systeemgericht werken
- Competentiegericht werken
- Cognitief gedragstherapeutisch werken

In de begeleiding is er met name aandacht voor oplossingen en ligt de focus niet op de problemen van de cliënt. Hierbij is het uitgangspunt dat cliënten in staat zijn hun eigen oplossingen te construeren. Er wordt van uitgegaan dat er ruimte is voor verandering van situatie en gedrag en dat deze ruimte kan worden benut als kans. 'Meer doen van dat wat werkt' zorgt voor een positieve verandering, hoe klein soms ook.

Horizon Begeleiding kijkt systemisch naar de cliënt en het gezin. Het gezin wordt hierbij gezien als een systeem met rollen, posities, coalities en interactiepatronen. Ook is het gezin zelf weer een onderdeel van een breder systeem. Er is wederzijdse beïnvloeding tussen gezinsleden, maar ook

personen in de omgeving van het gezin (hierbij geldt vooral school als belangrijk). De begeleiding richt zich op het functioneren van het gezin als geheel en op de interactie tussen cliënt/ ouder(s) en school.

Een belangrijk onderdeel van de begeleiding is gericht op competentievergroting. De insteek hierbij is dat competentievergroting zorgt voor het herstellen van het evenwicht tussen vaardigheden en ontwikkelingstaken. Belangrijke elementen hierbij zijn:

- Versterken van vaardigheden
- Verlichten of verrijken van taken
- Het reduceren van stressvolle omstandigheden
- Het mobiliseren of vergroten van protectieve factoren

In het methodisch handelen van Horizon begeleiding wordt ook gebruik gemaakt van Cognitief gedragstherapeutische elementen. Cognitief gedragstherapeutisch werken gaat uit van een belangrijke invloed van het denken op het gevoelsleven en het doen. Zowel via het uitdagen van negatieve gedachten als via het aanleren van nieuwe gedragspatronen worden problemen verminderd.

3.3 Domein overstijgend

De aandacht bij de begeleiding is gericht op gedragsverandering en verbetering in de dagelijkse leefomgeving. De dagelijkse leefomgeving wordt met name gevormd door thuis en school, maar ook buurt, bijbaan, sportclub. Door de focus te richten op meer dan één domein is er sprake van consistente hulp. De wederzijdse invloed van elementen uit een domein kunnen, wanneer goed aangewend, zorgen voor een positieve verandering. De cliënt en ouder(s) worden ondersteund in alle omgevingen waar de jeugdige deel uit maakt. Dit gebeurt altijd gefaseerd en gestructureerd, afhankelijk van de hulpvraag. Wanneer bij de start er sprake is van schooluitval dan zal er wellicht sprake zijn van een andere frequentie en intensiteit van begeleiding dan wanneer er meer enkelvoudige ondersteuning wordt gevraagd in de thuissituatie. Een belangrijk aspect bij het domein overstijgend werken is dat er op meerdere terreinen tegelijkertijd getraind en geoefend kan worden van vaardigheden. Vaardigheidstraining is mede gebaseerd op de leertheorie (die weer ten grondslag ligt aan competentievergroting) die ervan uitgaat dat mensen vaardigheden en nieuw gedrag leren door reacties uit de omgeving (zoals complimenten, een goed cijfer etc.).

3.4 Samenwerken

Bij Horizon begeleiding wordt de nadruk gelegd op het versterken van en samenwerken met het netwerk, waarvan onderwijs een essentieel onderdeel vormt. Vanaf de start van de begeleiding is er oog voor het belang van samenwerken en een steunend netwerk. Een goede samenwerking en een steunend netwerk draagt bij aan het versterken van de draagkracht van een gezin en heeft een beschermende functie voor jeugdigen en ouders. Als er sprake is van een samenwerking met andere professionals uit het formele netwerk, en onderwijs en ieder heeft zicht op hoe een cliënt en diens gezin functioneert, kan dit helpen grotere problemen en escalaties te voorkomen. Een voorkeur heeft hierbij het werken met Samen1Plan. De hulp vindt gefaseerd en gestructureerd plaats en biedt zo overzicht aan de cliënt en ouder(s) en samenwerkingspartners (onderwijs). De begeleiding en betrokkenen werken planmatig en doelgericht. De doelen zijn leidend en er wordt gewerkt aan concrete, meetbare (gedrags-) verandering.

4. Werkwijze

Horizon begeleiding biedt specialistische ambulante begeleiding en/of een Traject Educatieve Ontwikkeling (TEO) op eigen locatie. Binnen deze werkwijze worden verschillende fasen doorlopen en onderstaand toegelicht.

4.1 Aanmeldingstraject

Er vindt een aanmeldgesprek plaats met het gezin met de aanmeldmedewerker, waar nodig met de orthopedagoog en eventueel andere betrokkenen. Een globale analyse van de huidige problematiek wordt gemaakt waarbij wensen, behoeften en verwachtingen voor wat betreft de hulpverlening in kaart worden gebracht. Tijdens dit gesprek wordt toestemming gevraagd tot informatie-uitwisseling met betrokken ketenpartners en wordt het dossier opgevraagd. Vervolgens wordt tijdens het aanmeldoverleg, nagegaan of Horizon begeleiding passende hulp kan bieden. Als het aanmeldproces is doorlopen, verzorgt de aanmeldmedewerker de overdracht naar het uitvoerende team of betrokken begeleider.

Resultaten:

- Formulier aanmelding en dossierinformatie is compleet
- In het aanmeldoverleg is of en hoe Horizon begeleiding start
- Er vindt een START-MDO plaats waarin de aanmeldmedewerker een warme overdracht doet naar de eerste begeleider, waarbij (bij voorkeur) ook de orthopedagoog aansluit.

4.2. Ontwikkeltraject

4.2.1. Analysefase

De analysefase betreft de duur van zes weken. Dit betreft altijd analyse op meerdere levensgebieden en heeft als doel te komen tot een passend advies op welke wijze het kind optimaal tot ontwikkeling kan komen. De focus ligt hierbij op het in kaart brengen van factoren die aan de ontwikkeling kunnen bijdragen. Onderzoeks- en dossierinformatie die al bekend is, wordt hierin (zoveel mogelijk) meegenomen. In deze fase wordt ook besloten welke andere partijen eventueel aanvullend nodig zijn om de doelen te behalen. Er vindt een meting plaats van zowel de KINDL, waarin de cliënt de kwaliteit van zijn of haar leven beoordeelt, als van de HoNOSCA, waarin de begeleider de mate van problemen op verscheidene levensgebieden screent. Na vier weken wordt in multidisciplinair overleg het analysemodel en het daaruit voortvloeiende zorgresultaat vastgesteld. Aan het eind van deze fase is het Ontwikkelplan vastgesteld waarin het diagnostisch beeld wordt omschreven met daarop aansluitende doelen en de bijhorende werkwijze. De analyse wordt besproken met de cliënt.

Resultaten:

- Analysemodel is ingevuld en in MDO besproken
- Ontwikkelplan is met client/systeem gemaakt en ondertekend
- Aanvullende analysemiddelen zijn ingezet

4.2.2 Aanpakfase

In deze fase wordt gewerkt aan de opgestelde werkdoelen in het Ontwikkelplan. De basishouding en de in hoofdstuk 3 genoemde methodieken vormen de leidraad voor de invulling van deze fase. Een ontwikkeltraject wordt zesmaandelijks geëvalueerd of eerder indien nodig. Na de evaluatie van de doelen uit het begeleidingsplan kan een begeleidingstraject indien noodzakelijk en wenselijk voortgezet worden met bijgestelde en/of nieuwe werkdoelen en een daarbij beschreven werkwijze. Een evaluatie vindt tevens plaats wanneer een begeleidingstraject, om wat voor reden dan ook, wordt afgesloten. Er vindt een tussentijdse meting plaats van zowel de KINDL als van de HoNOSCA. De doelen zullen gericht zijn op zowel zorg- als educatieaspecten.

Resultaten:

- Formulier Evaluatie en Ontwikkelplan is met client gemaakt en ondertekend

4.2.3 Evaluatiefase: bijstelling of beëindiging

In deze fase wordt de uitgevoerde zorg geëvalueerd, waarbij de doelen worden bijgesteld of de zorg beëindigd. Dit kan bijvoorbeeld bestaan uit het uitvoeren van een ingroeiplan op een nieuw school, het overdragen naar andere organisatie of toewerken naar een situatie waar het gezin zonder hulp zelfstandig verder kan. Wanneer het ontwikkeltraject wordt afgesloten, vindt tevens een eindevaluatie plaats. In de eindevaluatie worden werkzame factoren en de gewenste benaderingswijze van het kind omschreven.

Resultaten:

- Formulier beëindiging is met client gemaakt en ondertekend
- Waar nodig is overgedragen naar een andere organisatie of school

Schematische weergave van het traject

Fase 1: Analyse			
Belangrijkste opbrengst	Betrokkenen	Middelen	Duur
Beeldvorming is helder. Verwachtingen zijn helder. Educatieve en zorgbehoeften zijn vastgesteld.	Begeleider specialistische zorg Orthopedagoog	Gespreksvoering Observatie Analyseverslag Aanvullende diagnostische instrumenten	6-12 weken
Fase 2: Traject Educatieve ontwikkeling			
Belangrijkste opbrengst	Betrokkenen	Middelen	Duur
Ontwikkelplan is opgesteld. Er is duidelijkheid over de vervolgplek. Kind bezit de vaardigheden passend bij de vervolgplek. Ouders kunnen het kind daarbij passend ondersteunen.	Educatie begeleider Zorgbegeleider Orthopedagoog	Educatie-aanbod Individuele begeleiding Groepsbegeleiding Systeembegeleiding	6-24 maanden
Traject 3: Ingroeiplan			
Belangrijkste opbrengst	Betrokkenen	Middelen	Duur
Ingroeiplan is opgesteld. Kind volgt onderwijs/zorg op de vervolgplek.	Zorgbegeleider Educatie begeleider Orthopedagoog	Ingroeiplan Observatie/bezoek vervolgplek. Coaching leerkracht.	3-6 maanden

Literatuurlijst

Gubbels, J., van der Put, C. E. & Assink, M. (2021) De belangrijkste risicofactoren voor spijbelen en Schooluitval. *Tijdschrift Jeugdgezondheidszorg* 53. 52–56. <https://doi.org/10.1007/s12452-021-00239-6>

Schoevers, E. & van Eck, P. (2020) Het voorkomen en terugdringen van thuiszitten.

Van Binsbergen, M.H., Pronk, S., Van Schooten, E., Heurter, A., & Verbeek, F. (2019). *Niet thuisgeven. Schooluitval vanuit het perspectief van leerlingen: onderzoek naar thuiszitters*. Amsterdam: Kohnstamm Instituut

Van Sleeuwen & Heyne (2020). *Schoolverzuim aanpakken. Een wetenschappelijke onderbouwing*. Utrecht: NJi.